

TEMPUS JE I PRO NAŠE VYSOKÉ ŠKOLY

Josef Vochozka

Vzdělávací program TEMPUS byl zahájen v akademickém roce 1990/91 v rámci programu PHARE (Pologne Hongrie Aide a la Reconstruction Économique), kterého se v prvním roce zúčastnilo Maďarsko, Polsko, bývalé Československo a tehdejší NDR (účast NDR jako příjemce pomoci byla pouze v tomto prvním roce). V roce 1991 se tato pomoc rozšířila i na další státy střední a východní Evropy a následně i na další země východní Evropy a Střední Asie v rámci programu TEMPUS/TACIS.

Vstupem České republiky do programu SOCRATES v roce 1997 byla účast v programu TEMPUS pro naše vysoké školy ukončena a víceleté projekty byly ukončeny v roce 2001 (některé projekty s ohledem na pozdější financování až v roce 2002). Další účast v programu TEMPUS byla pro naše univerzity sice možná, ale bez možnosti finanční podpory ze strany Evropské unie (EU), což vedlo fakticky k ukončení naší účasti v programu TEMPUS.

Program TEMPUS znamenal pro všechny naše vysoké školy obrovský přínos. Pomohl vybavit vysoké školy kancelářskou a výpočetní, přístrojovou a laboratorní technikou, odbornou literaturou, školy získaly potřebné kontakty pro další spolupráci, docházelo k posilování jazykových znalostí a k výměně učitelů a studentů. Program TEMPUS rovněž výrazně přispěl k propojení teorie a praxe, neboť priority byly zaměřeny i na spolupráci univerzit s průmyslem, na kontrolu kvality ve výrobě apod. Všechny veřejné vysoké školy byly postupně do programu TEMPUS zapojeny a celkově studovalo v zemích EU více než 3300 studentů našich vysokých škol a zkušenosti ze zemí EU si přivezlo téměř 3700 našich vysokoškolských učitelů. Od roku 1993 mohly naše vysoké školy plnit funkci koordinátora projektů a během několika let byly projekty programu TEMPUS koordinovány pouze našimi školami.

Přehled účasti našich vysokých škol v projektech podle priorit:

Priority	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00
Aplikované vědy, technologie a inženýrství	9	9	4							
Ochrana životního prostředí	2	4	4		4					
Společenské a ekonomické vědy	2	3	1			4	2			
Management, ekonomie	6	8	1		5		2			
Moderní evropské jazyky	2	6	3	1						
Zemědělství a obchod se zemědělskými výrobky		5	2							
Lékařské vědy	2	3	3		2					
Umění		3	1							
Právo	2	2	1			1	1	1		
Pedagogické projekty	1	5	1				1	4		
Architektura, urbanismus, regionální plánování		2	1							
Přírodní vědy, matematika		6	2							
Sociální vědy										
Humanitní vědy			1							
Strategie a management univerzit					1		1	3		
Mobilitní projekty					2	4	3			
Kontrola kvality v průmyslu						3				
Zřízení vzdělávacích center poskytujících kurzy v průmyslu						7				
Veřejná správa							1	1		
Evropská studia								8		
Interní a externí systém hodnocení kvality								1		
Univerzitní management									3	
Vzdělávání pracovníků ve státní správě									7	6
Jiné	5		3							

TEMPUS jako program pomoci vysokým školám byl pro kandidátské země ukončen z důvodu jejich vstupu do programu SOCRATES. Zapojení českých vysokých škol do komunitárního programu SOCRATES umožnilo pokračovat ve spolupráci s vysokými školami zemí EU v rámci podprogramu ERASMUS mnohem intenzivněji než v programu TEMPUS. Navíc program SOCRATES je programem spolupráce, nikoliv programem pomoci. Program TEMPUS však dále pokračoval pro ty země, které nejsou zapojeny v programu SOCRATES a program v současné době nepodporuje žádnou kandidátskou zemi EU, neboť všechny tyto země (Bulharsko, Rumunsko, Turecko) se účastní programu SOCRATES.

V Evropské unii TEMPUS neskončil a je programem pomoci konkrétním zemím východní Evropy, Střední Asie a Středomoří. TEMPUS se dnes člení na tři dílčí programy podle teritorií a pomoc je směřována do těchto zemí (partnerské země):

- Původní skupina zemí PHARE je dnes označovaná jako **TEMPUS/CARDS** a patří sem partnerské země západního Balkánu (Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Makedonie, Srbsko a Černá Hora).
- Partnerské země východní Evropy a Střední Asie jsou označovány jako **TEMPUS/TACIS** (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldávie, Mongolsko, Ruská federace, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán).
- Poslední skupinu partnerských zemí zapojených v programu TEMPUS tvoří oblast Středomoří **TEMPUS/MEDA** (Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maroko, Palestina, Sýrie, Tunis).

Projekty v rámci programu TEMPUS musí být vždy realizovány minimálně s účastí vysoké školy z partnerské země, které je podpora určena a nejméně dvou institucí z různých zemí EU, přičemž alespoň jedna z institucí musí být vysokou školou. Programu Tempus se od roku 2004 může účastnit 25 členských zemí EU, tedy i vysoké školy, příp. i jiné instituce z České republiky. Rozdíl je pouze v tom, že původní program, který naše školy znají z 90. let a kdy příjemcem pomoci byly vždy naše vysoké školy, je určen jako pomoc vysokým školám v partnerských zemích. Naše postavení v programu TEMPUS se výrazně změnilo

vstupem České republiky do EU a naše vysoké školy dnes stojí na straně EU, tedy na straně poskytovatele pomoci. Zdrojem pro financování projektů je rozpočet EU, který je vyčleněn pro každou zemi, pro kterou je pomoc určena. U všech projektů se však předpokládá dofinancování z vlastních zdrojů ve výši minimálně 5 %. Dalším velkým rozdílem je skutečnost, že v 90. letech, kdy jsme sami pomoc přijímali, existoval rozpočet pro naše školy a bylo jisté, že tyto prostředky školy dostanou, pokud předloží dostatek dobrých projektů. To dnes neplatí, neboť jde o soutěž všech členských zemí EU při realizaci pomoci partnerským zemím. Může se tedy stát, že v programu TEMPUS nebude zapojena žádná česká vysoká škola, pokud naše školy nepředloží projekty vůbec, či předložené projekty v soutěži neobstojí. Úspěšnost našich vysokých škol v programu TEMPUS v 90. letech se pohybovala kolem 15 %. (Pro srovnání úspěšnost německých vysokých škol v programu TEMPUS v roce 2004 byla 18 %.)

Zapojení do programu TEMPUS ze strany našich univerzit bychom měli považovat za prestižní záležitost. Naše školy přijímaly pomoc EU 12 let a celkem bylo ze strany EU investováno do našeho vysokého školství více než 50 milionů EUR. Zde však nejde pouze o objem finančních prostředků, jde o to, že naše vysoké školy tehdy zahájily skutečnou mezinárodní spolupráci díky zájmu univerzit ze zemí EU. Dnes na tyto kontakty čekají partnerské vysoké školy v zemích, kterým je pomoc určena a hledají u nás to, co jsme my hledali u našich partnerů v zemích EU před 14 lety. Naše znalosti jsou na velice dobré úrovni, máme co nabídnout a také bychom měli být připraveni poskytnout naše vědomosti dál těm, kteří je potřebují. Svě vlastní potřeby a zaměření pomoci v rámci programu TEMPUS vyjádřily partnerské země v prioritách, které jsou základním dokumentem pro přípravu projektu. Předkládané projekty je nutné vždy zpracovat v souladu s prioritami publikovanými Komisí EU.

Národní agentura SOCRATES byla jmenována jako Národní kontaktní místo pro tento program (National Contact Point – NCP) a již dnes se na nás obrací jak naši kolegové z Národních agentur Tempus, tak i učitelé ze zahraničí, kteří hledají partnery v České republice. Zájemci přicházejí z Ruské federace, z Egypta, Sýrie, Uzbekistánu, Turkmenistánu, Gruzie, Arménie, Makedonie a jiných partnerských zemí. Priority jednotlivých partnerských zemí a další informace lze získat na adrese: www.socrates.cz/tempus.

Č L Á N K Y

Národní agentura SOCRATES jako NCP programu TEMPUS zorganizovala dne 15. října 2004 seminář (TEMPUS DAY) s cílem informovat co nejširší akademickou veřejnost o tomto programu a o nových možnostech účasti v programu TEMPUS. Seminář, kterého se zúčastnilo 72 zástupců veřejných a soukromých vysokých škol zahájila náměstkyně ministryně školství paní *Alena Štěrbová*, která ve svém projevu zdůraznila důležitost rozšíření mezinárodní spolupráce s partnerskými zeměmi TACIS, CARDS a MEDA a vyzvala zástupce univerzit k aktivní účasti v programu s cílem nabídnout naše zkušenosti a pomoc novým partnerům, tak jako jsme je my dostávali v minulosti.

Semináře se zúčastnili i zahraniční hosté. Za Komisi EU vystoupil pan *David Hughes*, který prezentoval význam programu z hlediska Evropské unie. Paní *Martina Rathmer* z European Training Foundation Torino se zaměřila na přehled jednotlivých aktivit v rámci programu Tempus a na přípravu a zpracování projektů.

Z partnerských zemí byla zastoupena Státní východosibiřská technologická univerzita (Ruská

federace, Buriatská republika). Prorektorka pro zahraniční styky *prof. Yekaterina Tsyrenova* a *doc. Bairma Tsibikdorzhieva* ve svých vystoupeních předaly účastníkům zajímavé informace o své univerzitě, jejích aktivitách a zkušenostech v mezinárodní spolupráci.

Velká účast na semináři v Praze inspirovala organizátory k další akci, která se konala dne 15. listopadu 2004 na Vysokém učení technickém v Brně. I zde byla účast velice dobrá a jednání bylo zaměřeno spíše na praktické zkušenosti a na využití priorit při přípravě projektů. O zkušenostech z přípravy projektů a jejich realizaci hovořil *prof. Prabir Ganguly*. Z jednání v Brně bylo zcela zřejmé, že naše vysoké školy mají zájem o účast v programu TEMPUS, ale i o další programy EU.

Je však třeba stále zdůrazňovat, že členství České republiky v Evropské unii není pouze posílení spolupráce uvnitř EU, ale že tímto členstvím jsme získali další možnosti spolupráce se třetími zeměmi a musíme hledat a využívat cesty pro spolupráci i s partnery mimo EU, zvláště pokud je lze realizovat s finanční podporou EU.

